

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 232/2022-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovcej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDACTED], právne zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Havlátom, Rudnayovo námestie 1, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava II č. k. 7 C 136/2006-515 z 8. decembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

2. Návrhu na odklad vykonateľnosti uznesenia Okresného súdu Bratislava II č. k. 7 C 136/2006-515 z 8. decembra 2021 **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 7 C 136/2006-515 z 8. decembra 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľka navrhuje odloženie vykonateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu, jeho zrušenie a vrátenie veci okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že okresný súd viedol konanie o ochranu osobnosti, v ktorom sťažovateľka vystupovala v procesnom postavení žalovanej. Žalobca v konaní požadoval písomné ospravedlnenie a náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 5 000 000 Sk (165 969,60 eur). Okresný súd rozsudkom č. k. 7 C 136/2006 z 13. októbra 2010 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Co 47/2011 zo 16. januára 2013 rozhodol tak, že žalobcovi priznal náhradu nemajetkovej ujmy v sume 2 500 eur a vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

3. V nadväznosti na právoplatné skončenie veci rozhodol okresný súd o trovách konania uznesením č. k. 7 C 136/2006 z 15. apríla 2013 tak, že žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v sume 10 129,55 eur a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 1 881,53 eur. Následne okresný súd zaviazal sťažovateľku doplňujúcim uznesením č. k. 7 C 136/2006 z 27. mája 2013 (spolu ďalej len „prvé uznesenie o trovách“) aj na náhradu trov štátu v sume 847,27 eur.

4. Sťažovateľka podala proti prvému uzneseniu o trovách konania odvolanie (za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku), o ktorom krajský súd rozhodol uznesením č. k. 3 Co 101/2016 z 31. júla 2017 tak, že uznesenie okresného súdu zrušil a vec vrátil na nové konanie (už podľa § 255 Civilného sporového poriadku).

5. Okresný súd po vrátení veci rozhodol uznesením č. k. 7 C 136/2006 z 31. januára 2018 tak, že žalobcovi priznal proti sťažovateľke nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Následne vyšší súdny úradník rozhodol uznesením č. k. 7 C 136/2006 z 24. mája 2018 (ďalej len „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) tak, že sťažovateľku zaviazal na náhradu v sume 11 816,89 eur (trovy žalobcu na súde prvej inštancie), v sume 847,27 eur (trovy štátu) a zamietol žiadosť žalobcu o vrátenie súdneho poplatku za dovolanie v sume 9 940 eur.

6. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podal žalobca sťažnosť, o ktorej okresný súd rozhodol uznesením č. k. 7 C 136/2006 z 29. januára 2020 (ďalej len „uznesenie okresného súdu z januára 2020“) tak, že sťažovateľku zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 16 978,96 eur (trovy žalobcu na súde prvej inštancie) a vo zvyšnej časti sťažnosť žalobcu zamietol.

Sťažovateľka proti uzneseniu okresného súdu z januára 2020 podala ústavnú sťažnosť, v ktorej namietala nesprávny výpočet trov konania, ako i porušenie princípu kontradiktórnosti, keďže sťažnosť žalobcu proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka jej nebola doručená. Ústavný súd nálezom č. k. IV. ÚS 16/2021 z 20. apríla 2021 uznesenie okresného súdu z januára 2020 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Ústavný súd svoje rozhodnutie založil výhradne na záveroch o porušení princípu kontradiktórnosti a k námietke týkajúcej sa povinnosti sťažovateľky zaplatiť aj súdny poplatok žalobcu za podané odvolanie sa nevyjadril.

7. Po vrátení veci okresný súd v zmysle pokynov ústavného súdu zaslal sťažovateľke sťažnosť žalobcu proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka na vyjadrenie. Sťažovateľka sa k sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka nevyjadrila. Následne okresný súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že sťažovateľku zaviazal zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania

v sume 16 978,96 eur a vo zvyšnej časti sťažnosť zamietol (rozhodol rovnako ako pred podaním prvej ústavnej sťažnosti, pozn.).

8. Okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia poukázal na to, že v prípade odmeny za úkony právnej služby vykonané od 1. júna 2009 postupoval podľa § 10 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. V tejto súvislosti okresný súd uviedol, za ktoré úkony právnej služby priznal žalobcovi náhradu trov konania, a tiež odôvodnil, prečo a za ktoré konkrétne úkony náhradu trov právneho zastúpenia žalobcovi nepriznal. Vo vzťahu k náhrade trov konania za súdny poplatok okresný súd uviedol: „*Súd dopytom v Justičnej pokladnici zistil, že súdny poplatok bol zo strany žalobcu v plnej výške uhradený. Vzhľadom na vyššie uvedené súd priznal žalobcovi aj náhradu trov konania za zaplatený súdny poplatok za odvolanie vo výške 4.970,- eur aj keď v odvolacom konaní nedošlo k zvýšeniu priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, avšak čo do základu uplatňovaného nároku bol žalobca aj v odvolacom konaní úspešný...*“ V tejto súvislosti okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia poukázal aj na rozhodnutie ústavného súdu č. k. II. ÚS 608/2016 z 21. júla 2016, v ktorom ústavný súd riešil obdobnú situáciu. Vo zvyšnej časti napadnutého uznesenia okresný súd odôvodnil zamietnutie žalobcovej sťažnosti. V závere odôvodnenia napadnutého uznesenia okresný súd uviedol, že trovy konania predstavujú žalobcom zaplatený súdny poplatok za podanie žaloby v sume 10 124,14 eur, súdny poplatok za podané odvolanie v sume 4 970 eur, vecné náklady za vyhotovenie fotokópií v sume 5,40 eur a trovy právneho zastúpenia v sume 1 879,42 eur.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti najprv uviedla, že námietky proti nároku na náhradu za súdny poplatok za odvolanie v sume 4 970 eur uplatnila už vo svojej predchádzajúcej ústavnej sťažnosti (konanie vedené ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 608/2016, pozn.). Sťažovateľka tvrdila, že úhradu za súdny poplatok za odvolanie nie je možné považovať za účelne vynaložené trovy konania aj s prihliadnutím na to, že žalobca v rámci odvolacieho konania nebol úspešný.

Podľa názoru sťažovateľky v súvislosti s výškou súdneho poplatku malo byť na ťarchu žalobcu, že si v konaní uplatnil neprimerane vysokú náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, z ktorej bol povinný zaplatiť súdny poplatok. V tejto súvislosti predniesla sťažovateľka v ústavnej sťažnosti svoj právny pohľad na účelnosť trov konania v sporoch o ochranu osobnosti v nadväznosti na výšku nemajetkovej ujmy, ktorá je žalobou požadovaná, oproti skutočne priznanej sume. Sťažovateľka poukázala na to, že „*Súd žalobu vo veci ospravedlnenia zamietol a z hľadiska nemajetkovej ujmy priznal žalobcovi nárok iba na sumu 2 500,- EUR, teda na sumu, ktorá bola na míle vzdialená žalobcom požadovanému nároku...*“. Sťažovateľka tiež argumentovala, že žalobca proti rozhodnutiu v merite veci podal neúspešne odvolanie, keďže odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, čo mal okresný súd v zmysle uplatnenia zásady úspechu zohľadniť aj pri rozhodovaní o trovách konania. Na neúspešnosti žalobcovho odvolania podľa názoru sťažovateľky nič nemení skutočnosť, že aj ona sama podala proti rozhodnutiu krajského súdu odvolanie.

10. Porušenie označených práv sťažovateľka odôvodnila aj tým, že okresný súd sa s jej argumentáciou uplatnenou v prvej ústavnej sťažnosti žiadnym spôsobom nevysporiadal.

11. V závere ústavnej sťažnosti požiadala sťažovateľka o odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia, čo odôvodnila, že v prípade zrušenia napadnutého uznesenia ústavným súdom by došlo k bezdôvodnému obohateniu žalobcu, pričom ale nie je možné garantovať, že žalobca toto plnenie sťažovateľke vráti. Z takto vymedzeného dôvodu hrozí v prípade úhrady trov konania vznik závažnej ujmy, pričom odklad vykonateľnosti nie je v rozpore so žiadnym verejným záujmom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Sťažovateľka namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením okresného súdu, podľa ktorého je povinná zaplatiť náhradu trov konania žalobcovi v sume 16 978,97 eur.

Podľa jej presvedčenia tým, že bola zaviazaná nahradiť žalobcovi súdny poplatok v plnej výške, došlo k porušeniu jej označených práv.

13. Ústavný súd považuje za potrebné poukázať na niektoré aspekty prejednávaneho prípadu. Vo veci žaloby o ochranu osobnosti, kde sťažovateľka vystupovala v procesnom postavení žalovanej, bol žalobca, čo sa týka podstaty sporu, úspešný, teda bolo právoplatne rozhodnuté, že k zásahu do osobnostných práv konaním sťažovateľky (resp. jej právneho predchodcu) došlo. Žalobca však uspel len čiastočne, pokiaľ ide o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, keď žalobným návrhom požadoval priznanie v sume 165 969,60 eur namiesto súdom priznanej sumy 2 500 eur. V časti požiadavky písomného ospravedlnenia bol žalobca neúspešný. Proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie podali obidve strany odvolanie, pričom krajský súd rozsudok okresného súdu potvrdil.

Pokiaľ išlo trovy konania, okresný súd uznesením č. k. 7 C 136/2006 z 31. mája 2015 priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu vzhľadom na úspech žalobcu v podstate žaloby o ochranu osobnosti (neoprávnený zásah do práv žalobcu). Následne okresný súd prostredníctvom uznesenia vyššieho súdneho úradníka rozhodol o konkrétnej výške náhrady trov konania. Sťažovateľka bola povinná zaplatiť žalobcovi v rámci náhrady trov konania pred súdom prvej inštancie sumu 11 816,89 eur. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podal žalobca sťažnosť, v ktorej okrem iného namietal, že okresný súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s nárokom žalobcu na náhradu zaplateného súdneho poplatku za odvolanie. Okresný súd uznesením z januára 2020 rozhodol tak, že uznesenie vyššieho súdneho úradníka v časti zmenil a sťažovateľke uložil povinnosť nahradiť trovy konania v sume 16 978,97 eur (rozdiel tvorí práve hodnota súdneho poplatku a trovy za dva úkony právnej služby).

Sťažovateľka na ústavnom súde napadla uznesenie okresného súdu z januára 2020, ktorým bola zaviazaná uhradiť vyššiu sumu, z dôvodu porušenia princípu kontradiktórnosti. V ústavnej sťažnosti tiež prezentovala názor, podľa ktorého od nej nemožno spravodlivo požadovať úhradu súdneho poplatku v plnej výške, t. j. vo výške vypočítanej z neprimerane vysokej sumy požadovanej náhrady

nemajetkovej ujmy. Ústavný súd nálezom č. k. IV. ÚS 16/2021 z 20. apríla 2021 zrušil uznesenie z januára 2020 výhradne z dôvodu porušenia princípu kontradiktórnosti a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie.

14. V tejto časti ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že ústavný súd nálezom č. k. IV. ÚS 16/2021 z 20. apríla 2021 zaviazal okresný súd na doručenie sťažnosti žalobcu proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažovateľke na vyjadrenie a následne v prípade jej vyjadrenia k sťažnosti sa náležite vysporiadať s touto jej argumentáciou pri opätovnom rozhodovaní o sťažnosti žalobcu proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, rešpektujúc obsah a zmysel práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom zistené.

15. Z obsahu napadnutého uznesenia, ale i samotnej ústavnej sťažnosti však vyplýva, že sťažovateľka svoje právo vyjadriť sa, o ktoré napokon bojovala aj pred ústavným súdom, pre posúdenie jej veci v relevantnom čase nevyužila. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti ani netvrdila, tým menej preukazovala, že túto svoju príležitosť zmeškala či nemohla využiť z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Naopak, sťažovateľka je presvedčená, že bolo povinnosťou okresného súdu vysporiadať sa s jej argumentáciou prezentovanou v konaní o prvej ústavnej sťažnosti.

16. Podľa § 55 písm. d) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh na začatie konania je neprípustný, ak to ustanovuje tento zákon v § 132 ods. 2 alebo § 142 ods. 2.

Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

17. Aké právne prostriedky nápravy musí sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti využiť, posudzuje ústavný súd vždy s prihliadnutím na konkrétne okolnosti každého prípadu. V otázke posúdenia, či vyjadrenie k sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka o výške trov konania je možné považovať za účinný právny prostriedok, ústavný súd v okolnostiach danej veci poukazuje na to, že „*Dostupnosť právneho prostriedku nápravy znamená, že na jeho uplatnenie je oprávnený priamo dotknutý subjekt, ktorý sa domáha ochrany svojich práv, a s jeho uplatnením je spojená povinnosť príslušného orgánu verejnej moci vo veci konať a rozhodnúť... Právny prostriedok nápravy možno považovať za účinný, ak orgán verejnej moci, ktorý je príslušný o ňom konať a rozhodnúť, disponuje dostatočnou kompetenciou, ktorá mu z hľadiska rozsahu prieskumu umožní vysporiadať sa s podstatou relevantných skutkových tvrdení a právnej argumentácie dotknutého subjektu domáhajúceho sa ochrany svojich práv a z hľadiska mocenských oprávnení zverených štátom disponuje tento orgán verejnej moci primeranou právomocou na poskytnutie dostatočnej a účinnej nápravy zisteného porušenia práv dotknutého subjektu.*“ (MACEJKOVÁ, I., BÁRÁNY, E., BARICOVÁ, J., FIAČAN, I., HOLLÄNDER, P., SVÁK, J. a kolektív. *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020, s. 323 – 340: M. Babják).

18. K námietke sťažovateľky vzťahujúcej sa na otázku náhrady súdneho poplatku ústavný súd zdôrazňuje, že v súlade so svojou ustálenou judikatúrou stabilne judikuje, že nepripúšťa námietky, ktoré sťažovateľ uplatňuje po prvýkrát až v konaní pred ním samým (napr. nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 382/2013, IV. ÚS 43/2021). Ako už bolo viackrát uvedené, sťažovateľka nevyužila procesný priestor na právne účinnú argumentáciu a prednes svojich námietok v otázke náhrady trov konania. Navyše, aj vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľka neuviedla dôvody, pre ktoré relevantnú námietku pochybenia v konaní o sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka nevzniesla, možno ustáliť, že sťažovateľka sa v rámci sťažnostného konania, ktorého ústavnosť je v tomto konaní preskúmaná, v rozpore so všeobecne uznávanou zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* (právo patrí bdelym) a zanedbaním procesnej povinnosti sama pozbavila možnosti využiť právny prostriedok na ochranu svojich práv.

Vzhľadom na ničím neodôvodnenú absenciu predloženia námietky pochybenia okresného súdu zo strany sťažovateľky v konaní o sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka je podľa názoru ústavného súdu daný dôvod odmietnutia ústavnej sťažnosti ako neprípustnej podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

19. Podľa § 129 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na návrh sťažovateľa odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ak by právnymi následkami napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu hrozila závažná ujma a odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

20. Jedným z nevyhnutných predpokladov na pozitívne rozhodnutie o návrhu na odklad vykonateľnosti ústavnou sťažnosťou napadnutého uznesenia je prijatie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu na ďalšie konanie, teda aspoň potenciálna možnosť vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľky napadnutým rozhodnutím orgánu verejnej moci v meritórnom náleze ústavného súdu a s tým spojený predpoklad zrušenia napadnutého uznesenia z dôvodu jeho protiústavnosti.

21. Trvanie odkladu vykonateľnosti sťažnosťou napadnutého rozhodnutia môže byť časovo viazané len do právoplatnosti meritórneho rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti, pretože účelom odkladu vykonateľnosti rozhodnutia je zabránenie vzniku hroziacej závažnej ujmy, ktorá by mohla nastať v priebehu konania o ústavnej sťažnosti, ak existuje dôvodný predpoklad, že napadnuté rozhodnutie trpí vadou neústavnosti.

Tento predpokladaný účel predmetného inštitútu v prípade odmietnutia sťažnosti pri predbežnom prerokovaní naplnený nie je. V prípade odmietnutia ústavnej sťažnosti už pri predbežnom prerokovaní (v danom prípade pre neprípustnosť, pozn.) neprichádza teda odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu do úvahy.

22. Vychádzajúc z uvedených úvah, ústavný súd rozhodol výrokom 2 tohto uznesenia tak, že návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. mája 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu